

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDÉK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Tüzevészek.

A lapok rendszeres rovatát képezik már a városokat községeket elhamvasztó tüzevészek. Kisebbség tüzei, bármily sűrűn is fordulnak elő, alig jönnek figyelembe. A rendkívüli szárazság, mely kiszáradja a föld minden virányát, semmivé teszi a szegény gazda reményeit, mely méltó aggodalommal tölti el a jövő iránt, a leghatalmasabb szövetésége a lóporként lobbantó szikráknak s mindenütt a hol felesillámlik a veres kakas, teljesen kiszámíthatatlan a határ, meddig a pusztító elem tetszése szerint duhat.

A törvények krónikájában aránylag — szerencsére — nagyon kevés a gonosz kéz által előidézett gyújtások száma. Gyermekek játéka, vétkes mulasztás és könnyelműség okozta a legtöbb szerencsétlenséget. Pár gyufa szál, a köznép között is nagyon elterjedt cigarettá tüzés hamva, a gondatlanul tulhevített sütökemence kihordott parázsa és még egy egész sereg, máskor oly jelentéktelen körülmény ezerekre menő károk előidézője lehet. Am mindezek mellett az a legsajnosabb, hogy a fellobbant szikra nemcsak a felgyújtott szalma kazalt, gabona asztagot, rozszant istálót szellőz csürt teszi hamuvá, hanem gazdag tápot talál szomszédságában mindenütt messze, a merre fordul. Ezt pedig a gazda gondatlansága és rendtelensége és igen sokszor az ezt tüdő hatóságok indolentiája teszi lehetővé.

Nem szólni most a kisebb községekről, ámbar a legtöbb szász falu példája azt mutatja, hogy ezekben is lehet kitartó munkával és erős akarattal rendet csinálni; ki lehet vinni, hogy ha nem is teljesen elkerülhető, de mindenesetre szűk körre korlátozható legyen a pusztító elem. Mara-

dunk egyszerűen a városoknál, melyekben több a jómodu lakosság, nagyobb vagyoni érték van felhalmozva és így több — aránylag — a veszteni való, s a hol az intelligentia s a kulturális intézmények nagyobb száma az értelmiség s a jobb belátás emelésére erős befolyással lehet. Sőt ezenkívül még elég szigorú építkezési és tűzrendészeti szabályok is kolátozzák a gondatlanságot s a feületlenséget, tehát erős fegyverül szolgálhatnak a hivatását nemcsak tudó, hanem teljesíteni is akaró hatóság kezében. Ámde mit látunk? Benn a városban szalmával fedett házakat, csüreket, istálokot; az udvarokon kender törmelék, polyvát, sűrűn rakott széna, szalma kazalokat. Veszőből font kukorica kasok szoronganak a hitvány disznó-olák és ketreczek mellett s a szűk udvar ugy bevan telepitve, hogy alig lehet egy jó vízfecske-dővel megfordulni. A házak ablakai, ajtai természetesen a legszűkebbek, úgy hogy kivált az ablakokon vajmi nehéz menteni. Azonkívül sok helyt az utcák szűkek, telve szalma, széna hulladékokkal és a házak szalmafedelei majdnem egymást érik. Kut kevés, a tolyó messze van s így az oltó vízhez nehéz hozzá férni.

Valjon tovább is türethető állapotok-e ezek? „Bizonyára nem, felelik, de egy év alatt gyökerestül nem lehet mindent megváltoztatni.” Elismerjük, hogy teljesen új helyzetet nem teremthetni sehol, ahol évtizedek vagy éppen századok óta fennálló rendezetlen viszonyokat kell elenyészeltetni. Ámde legalább a fokozatos haladást akarjuk, és kívánjuk. Például: ha a ház szalma fedelét, mely már fenállott, nem is rántathatjuk le azonnal, azt már csakugyan eltávolíthatjuk, hogy a tulajdonos ne zsufolja tele udvarát az új természettel s ne gyűjtson egy szűk helyre, nehezen oltható raká-

sokban akkora széna complexumot össze, melynek égő pernyéi egy városrészt, sőt nagy szél esetében az egész várost veszélyeztethetik. Pedig ezt találjuk az egész városon. — Valjon a szabályzat azon rendelkezése, hogy minden udvaron víz legyen, hogy nagyobb gazdaságokban kézi fecskendő, szikra csapók legyenek kéznél, hogy takarmányt a gazdasági épületektől is csak bizonyos távolságra lehet rakni s több ilyen elővigyázati intézkedés nem vihető-e keresztül mindenütt, ha kell szigorú büntetéssel is? A polgárságnak magának is kötelessége e tekintetben egymás irányában ügyelni, annál inkább a hatóságnak. Hirdesse ki hordás előtt az ily rendeletet s ahol nem teljesítik, nyomban teljesítse előirt köteleességét.

Es ha ily körülmények között kiűt a tűz, akkor láthatunk aztán felfordulást. Nehány hígad, a helyzetet jól ismerő embert kivéve teljes zavar, kapkodás, fejtelenség az egész publikum Mindenki parancsolni, intézkedni szeret, dolgozni pedig kevesen szoktak. Akad pár bátor ember, ki megteszi a lehető, a többi kiabálja a vizet és fecskendőt, de nem hoz egy csuporkát sem. A fecskendő későn jön; — természetesen, mert nincsenek elegenden, a kik a nehéz szerszámot vágatva hozhassák a távoli helyre. A vizes hordókkal is így van. A fecskendő végre megjön, de kuktak nincsenek közel, pedig a város az érdekeltek hozzájárulásával, gondoskodhatott volna, és így a patakából kelt szivattyuzni. A drága szivó csövek vagy rosszak, vagy rosszul vannak gondozva, szökik ki belőlök a víz. A szivattyuzok hamar kifáradnak és nincs a ki felváltsa nehéz munkájokban, akkor aztán futnak a rendőrök, hogy segítséget szerezzenek. A tanuló gyermekeken kívül kik egész hősiességgel mindenre vállalkoznak.

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. Január 8.)

Szilágyi Farkastól.

Az alkony homályában Enyed égése jól látszott. A borzasztó tűz a levegő eget nagy területen pirosra festette s a gomolygó óriási füstfelleg a látó határt messzire elborította.

Hegyessi m. e. negyed óráig nézett az égő Enyed irányába, azután csapatával megfordult s a Letom tetőről vissza tért Tordára néhány, az uton felszedett enyedi menekültöt hozván magával.

Eljárását azzal mentette, hogy komoly meggyőződése szerint, Enyeden akkora ellenséges tábor van, melylyel kis csapata, a bizonyos megsemmisülés veszélye nélkül szembe nem szállhat.

Természetes, hogy a Hegyessi féle csapat gyors vissza térésének híre az enyediket máginkább elkésérette.*)

Az enyediknek Czecz ezredes ellen akkor hangoztatott komoly zugolódásait, szigorú vádaskodásait értem. Nekik ott Enyeden hajlékaik, vagyanók, egyéni, családi boldogságuk, életük, szóval mindenük pusztulóban volt. A bal sorsuk által ilyen szomorú viszonyok közö sodrott emberek elkéséredtetek, epések szoktak lenni.

Volt is idő tagadhatlanul, mikor Czecz Enyedet megmenthette volna, a nélkül, hogy a parancsnoksága alatt álló rendes hadsereget megossza. Megmenthette volna ha január első napjaiban, a Tordán volt enyedi, felvinczi

*) Horváth József enyedvárosi főjegyző mint részben szemtanú sajátos közlése alapján.

manekült más hozzájuk csatlakozni akaró férfiakat össze szedi, felfegyverezi s egy bátor és erélyes katona vezetésével, néhány száz fegyverrel Enyedre küldi; szóval ha a fegyveres önvédelmet Enyeden szervezi.

Ezt Czecz ezredes akkor bizonyára megtehette volna, ha saját kényelmét Enyed megmentésénél előbb valónak nem tekinti.

S mint hogy Enyed megmentése érdekében akkor nem így járt el, az enyedik komoly szemrehányását megérdemelte.

A katasztrófa bekövetkeztével azonban a viszonyok nagyot változtak.

Január 9-én egy magyar honvéd csapat Enyedre küldése nagy kockázattal járt volna. Ekkor már a Czecz-féle hadseregnek legalább is fele részére lesz vala szükség, hogy a mentés munkáját itt sikerrel végezhesse. Ekkor Enyedet 18—20 ezer vérszemét kapott fegyveres oláh tartotta meg szállva, mely tábor, a város romjai között, a csak néhány száz honvéddel szemben bizonyára komolyan össze tűz, őket minden valószínűség szerint felkoncolja s azután még nagyobb dühvel fekszik neki a szerencsétlen enyedi lakosság legyilkolásának. Azt sem szabad számításra kívül hagynunk, hogy Enyed környékén ama napokban m. e. 1000 főre menő császári rendes katona táborozott, mely sereg a maga őrszemeit egész Apahidáig*) előre tolt. Ha az oláhokat ekkor rendes honvéd csapatok támadják meg, ezen császári rendes katonaság kétségben kívül segélyekre siet, miután szövetségesei voltak.

Aztán meg Czecz ezredes, Bem határozott parancsa ellenére a parancsnoksága alatt álló magyar tábort semmi szín alatt meg nem oszthatta. Ebbe neki tökéletes igaza volt. Ezt el kell ismernünk.

*) Apahida Enyedtől két kilométernyi távolban a Marosbalpartján fekvő kis oláh község.

Azt is ismerjük el, hogy Czecz különben is tett hasznos szolgálatot az enyediknek. Azt a 7—8 száz főre menő enyedi menekültet s az ezeket szállító m. egy 800, különböző fegyvernemhez tartozó honvédet, nemzetőrt kiket Aksentye január 16-án Felvincz mellett megtámadott, bizonyára nem a Perczy őrnagy és Dancs Lajos akkor honvéd százados s a többi derék honvédek vitézsége mentette meg. Kétségtelenül ez is sokat segített, hanem megmentette Czecz, ki mint később látni fogjuk seregével ép az ütközet órajában vonult el az ütközet helyétől alig egy órányi távolban fekvő harasztosi hegyvonalon M.-ujvár felé mit az oláhok észre véve a dolgot futásra vették.

Ne terheljük tehát az egykori derék katona emlékeit Enyed pusztulás miatt a felelőségnek olyan terhével is, melyet az adott helyzet, a létezett s általa meg nem változtathatótt akkori viszonyok elfogulatlan megítélése vállairól önként levesznek.

A január 11 és 16-án Enyeden járt magyar mentő csapatok által elért, fényesnek teljességgel nem mondható eredményre sem lehet a Czecz rovására hivatkozni, mert akkor Enyeden megint mások voltak a viszonyok mint január 9-én. Tizenegyen s még inkább 16-án az oláh táboruk nagyobb része Enyedről már kivonult volt.

Okosan tette Hegyessi Sándor is, hogy csakély erejével, január 9-én a Letom tetőn megfordult s visszavért Tordára.

Ezen csapat, ha akkor Enyedre jön, minden valószínűség szerint ott pusztul.

Érdekes Gyulai Sáska Mihály alsófehérmegyei és enyedi birtokos, N.-Enyed városnak sokideig főjegyzője családjának is menekülése.

Ezt Gy. Sáska Sándor alsófehérmegyei árvászeki úlnök eképp beszéli el: „Én és öcsém, Farkas gr. Mikos Kelemen és Bethlen Gergely felhívásukra már elein az

nagy a részvétlenség, mert ugymondják: arra valók a tűzoltók, ezek pedig még gyakorlaton sem jelennek meg teljes számmal. Eközben pár háznak leveit a fedelét s hála a szélesendnek, a mímeggyult, az szép csendesen leég. A legtöbb tüzeset így foly le. És ha szél támad? Egy pár gazda iránt tanusított türelem száz, meg száz jó gazda vagyonának, husz-harmincz forintos kis széna buglyák elnézése száz meg százezer forintos értéknek pusztulását idézi elő.

Röviden: Tessék szigorúan a maga idejében alkalmazni az építészeti és tűzrendészeti szabályokat: gondosan ellenőrizni a rendet tisztaságot mindenütt; gondoskodni a közutakról; begyakorolni a tűzoltókat, a város különböző részeinek helyzete szerint megállapítani a kitérhető tűz esetére való eljárást, hogy tudja mindenki az első pillanatban már kötelességét, melyet a legereyesebben teljesítsen.

Mindenek felett pedig ne várjuk azt, hogy időnként egy-egy tűzveszély emlékeztessen arra, hogy a hatóságnak s a polgárságnak minő kötelességei vannak egymás irányában.

Gróf Kún Géza beszéde.

(Tartotta Kolozsvárt az aug. 13-iki értekezleten.)
(Folytatás.)

Megvallom, hogy ezen pénzüveget kezdetben oly színben adatott előmbé, hogy magam is örömmel üdvözöltem volt; mert nevezetesen a kilátásba helyezett nyereség által a Bethlen kollegium alapítványainak védelmét láttam benne. Örömem azonban rövid ideig tartott, a körülményekkel való bővebb megismerhetés után, annak helyét nehéz aggodalmak foglalták el, melyeknek kifejezést adni, állásomból folyó kötelességemnek ismerem.

Egyik az, hogy az igazgató tanács ismét tullepte jogkörét, mely csak a határozatok végrehajtásáig és az ellenőrzésig terjed. Az igazgatótanács erre a pénzüvegetre felhatalmazva nem volt; a közlelbbi ker. közgyűlésen föl sem említette; sőt fel fogásom szerint, még a kerületi közgyűlés sincs jogosítva hogy mások vagyonával, mely őrzetére van biva, ilyen experimentumokat tegyen.

Második az, hogy az ezen pénzüveget biztosításul lekötött értékpapírok egyes egyházak és alapítványok tulajdonát, képezik; már pedig ezek csak az alapítók által kijelölt módon kezelhetők és az általuk meghatározott czélok szerint használhatók, Apr. Cons. I. V. 1 cikkje szerint: „A hol pedig vacantia esnék, az olyan jövedelem máshová ne convertáltassék”.

Protestáns autonómiaik tényezőinek jogkörét illetőleg: az egyedüli biztos mértéket, az utbaigazító vezér-fonalat, egyházunk jogtörténelme adja meg; — alapul az egyes egyházak szolgálnak, ezek a mi egyházi alkotmá-

nyunkban a jogoknak és kötelességeknek letéteményesei. Megírva találjuk, hogy Valentinus Crispus, Fodor Bálint 1557-ben miként lett Tordán megalapítója az első ref. eklézsiának. Több egyházakból egyesült rendre a tractus, aztán a districtus, melynek generális congregációján tárgyalattak a közös kérdések.

Bégybb időben az egyházi kormányzatot az erdélyi orthodox fejedelem tanácsossáival és a puspökkel együtt intézték. Az inelytum supremum consistorium reformatorem csak az 1713-diki zsinaton szervezetett. — Az összes jogok alapja az egyes eklézsiáknál van; ezek képviselileg szervezkedtek, s így alakult meg a zsinat-presbyteri rendszer.

A vagyont illetőleg: az egyházak közszükségeire papok, tanítók fizetésére tett alapítványokat, dézmákat sat., mindenik testület tartozik a kitűzött czélokra fordítani. S ezekre nézve a kormányzó fohatóság csak felügyeleti, nem pedig intézkedési joggal bír.

A gyorsan fejlődő kultura igényeire való tekintettel más-más czélokot tartottak különböző időkben, egyházunk kormányzásában fontosabbaknak. Most a központositás elve került felül; régebben az erők tevékenysége, vidéki testületekre szétágazva, egyes ügybuzgó férfiak körül csoportosult. A vidék és központ közötti teljes összhangot, a hívek önkéntes buzgóságát és szeretetét soha sem nélkülözhetjük s azt a mostanéhoz hasonló vállalkozásokkal kockára tennünk nem szabad.

Ezek után kérdem: mik lesznek a közlelbbi ker. közgyűlésen főbb teendőink? Kettőt tartok állapotaink biztos és tartós alapra fektethetése végett közlelbbi legfőbb teendőnknek, melyre mint kitűzött czélokra törekednünk kell:

1.) Az alapítványok sérthetlensége elvének újbóli ünnepélyes proklamációja.

2.) Egyházi hatóságaink megzavart jogkörének szabatos megjelölése s ennek újbóli kimondatása.

A következtetéseket ezutal nem vonom le. Alkotmányunkat a protestantizmus szelleme lengi át és bármily magas czélok lebegjenek a mostani experimentumokat rendező vezetők előtt: nekünk kötelességünk meg nem tántorodni s állhatatos kitartással őrt állni alkotmányunk felett s kizárni annak épségeért. Hiszek a mi jó ügyünk győzelmében is, minthogy hiszek minden jó ügy győzelmében!

Óhajtom, hogy higgadtan, körültekintve, minden lépést megfontolva, mások czéljait nem gyanusítva támadjunk és védekezzünk, — a mely küzdelmünkhöz hiszem és tudom, hogy a méltánytalanságnak még csak árnyéka sem fog férközni. Így szerezzük meg ügyünk számára a jelen korban a győzelmet, a jövő kor előtt az elismerést!

Az enyedi sugárút kérdéséhez.

Meglehetősen véres és vérmes, — (már csak a veres hiányzik s hátha az is meg van) ember lévén, a „Közérdek” utolsó számának egy közlelbenye majdnem végzetessé vált reám nézve, még pedig két ízben!

Ezen esdeklés az oláhot gondolkozoba ejtette s a fegyver elűtésével perczről perczre késétt.

A gondviselés úgy akarta. hogy a legvalóságosabb pilanatokban oda vetődött egy J á g e r V a s i l i k a nevű m. szentkirályi oláh, ki atyámat rég idők óta jól ösmerte. Jáger a löfegyver esőve előtt térdeplő szeren csöten emberben atyámat ösmervén fel, atyám érdekében azonnal erélyesen közbe lépett s követelte, hogy ne bántásák mert mint mondá „én ezt az embert jól ösmerem s jól tudom, hogy mint megyei és városi tisztviselő sok szegény emberrel tett jót”.

Kijelentette továbbá, hogy atyámért kezességet vállal s a tribunok parancsára előállítja bár mikor, de hogy ezt tehesse, engedjék meg hogy vigye magához Szentkirályra.

Jáger erélyes fellépése használt. Nem csak azt eredményezte, hogy atyám kegyelmet kapott, hanem eredményezte azt is, hogy vele szülőim akkor mindjárt elindulhattak Szentkirály felé. Az utazás a már tudva levő nagy hóban és hidegben kínos, a folyton jövő ménő fegyveres oláhok miatt felette veszélyes volt, de azért a Jáger fedezete alatt, hajnal körül, usgyobb baj nélkül megérkeztek Szentkirályra.

Alig néhány percz multával czirkáló fegyveres oláhok vették körül a Jáger házat, meg tudván, hogy abban enyedi menekülők voltak meg magukat.

Közülök néhány a házba is behatol s a herzsai pásztor lakban imént előfordult jelenet ismétlődik.

Ez alkalommal is Klári testvérem rimánkodása és Jáger erélye mentették meg atyám életét.

Sok rimánkodás és alkudozás után abban állapotok meg, hogy atyámat és a vele levőket a Jáger Vasilika és még 10 fegyveres oláh fedezete alatt szállítsák Balázsfalvára s ott adják „a fő k o m i t é” kezébe, ez aztán tegye velők a mit jónak fog látni.

Hogy a dolog érthetővé váljon, kénytelen vagyok egy kis előjáró beszédet tartani, mely azonban ígérem rövid lesz.

Tudnia kell ugyanis a t. szerkesztő urnak, hogy én Nagyenyed városát rég szeretem, kedves emlékek — a gyermekkor emlékei s van-e azoknál kedvesebb — fűznek hozzá, mindig lelkemből örültem, ha haladásáról fejlődéséről jutott valami tudomásomra. A sors azonban úgy hozta magával, hogy évek hosszú sora óta nem fordulhattam meg benne sigy személyes tapasztalatokat nem szerezhettem magamnak haladása felől.

A dolgok illetén állásában olvasom, hogy egy szép sugárút tervezetik a város egy részén át a vasúthoz!

Már említém, hogy vérmes ember vagyok s ezen örömhír, — mert hát a mi az újságban van írva, annak igaznak is kell lenni, — annyira hatott reám, hogy a vér fejembe toltult s egy kis gyenge guttaütés kerülgetet a váratlan és reménytelen öröm mián.

Ez volt az első eset . . .

Lecsilapodván s a közlelbenyt ujjolag átolvasván, a rohamos s így veszedelmes örömet a csendes, szelid öröm váltotta fel, midőn úgy kombináltam, hogy, ha Enyeden sugárút építésének eszméje kísért, akkor már a városnak óriási előhaladást kellett tennie — a fejlődés útján; — rendelkezni kell szép tiszta és szabályos terekkel, utcákkal, jó utca kövezettel, járdákkal s szabályos házsorokkal jó világitással; azok a szép utcák, terek bizonyára bevannak fásítva sat. sat. sőt ni, ni! talán bizon a különféle csordák sem járnak már a város főutczáján keresztül mert ez esetben éppen a sugárút torkolatát zárják el bevonulások alkalmával . . .

Igen én ezeket mind elgondoltam, sőt megvoltam győződve, hogy így is van, mert hát hogy is juthatna valakinek eszébe, a mi ezek nincsenek meg, egy ilyen nagyszabásu eszmével előállani!

Elmélkedéseim eredménye az lett, hogy érdemes lesz nekem saját szememmel látni ezeket a ponpás és kívánatos dolgokat s azt tettem, mit — mit említém évek hosszú sora óta nem — bementem Enyedre!

Vajha ne tettem volna! az esetben megmaradtak illusioim, s nem lettem volna kitéve másodizben a guttaütés veszélyének, mi hógy mikor következett be, a t. szerkesztő urnak felesleges magyaráznom, mert mint Enyednek sok idő óta állandó lakója, úgy is könnyen kitalálja.

Mert hát. . . . de minék szaggattam fel szívemnek a csalódásukból eredő sebeit, elég ha megemlítem, hogy rövid ott tartzkodásom után, eddigi hibátlan lábaimon három tyukszemmel tértem haza, a sok portól mit a kivonuló s hazatérő csorda — még mindig a főutczán — vett fel még mindig köhögők, hómlokomon egy keserves daganatot hordok, melyet úgy szerettem, hogy az estvéli gyér világitásban haza térve, fejemet valami három távirtda oszlopba ütöttem bele, pedig a Lőcei nap-tára egyáltalán nem jelzett holdvilágot s úgy a máskülömben dicsérendő takarékosság ez alkalommal nem volt indokolva. Nem találtam a szép, szabályos utcákat, tereket, házsortokat, — szóval csalódásom tökéletes volt. De

Hajnalba azon hiányos öltözetben, milyenben Enyedről menekültek, Czinege Károlina kivetelével, 10 oláh láncai között gyalog elindultak Balázsfalva felé. Követte őket Jáger Vasilika is.

Czinege Károlina, hogy hogynem? tőlük elszakadt. Egy ideig Szentkirályt nyomorgott, innen M-Lapádra vergődött s onnan jött vissza jan. 13 vagy 14-én Enyedre testvére Ágnes megmentése czéljából.

Még az nap megérkeztek Balázsfalvára, hol őket, szintén a Jáger ajánlatára egyenesen a püspöki rezidencia szállították.

Ez atyám ohájára történt így, mert remélte, hogy Mán János kánonokat itt megtalálja, ki jó ismerőse volt. Reményében nem is csalódott.

A derék kánonok akkor ép a püspöki lakban volt s szerencsétlen atyám személyében régi, jó ösmerőset azonnal fölösmerte.

Mán kánonok elszállásoltatta késedelem nélkül az egész családot s tisztességes ellátásukról folyton gondoskodott.

Balázsfalván a kiállott iszonyu hideg és lelki rázkódások miatt ágyba fekvő betegek létek miud a haton.

Ilyeu állapotban találták őket a január közepe táján*) Balázsfalvára érkezett magyar honvéd csapatok.

Miután egészségük valamennyire helyre állott, egy Verebélyi Károly nevű honvéd főhadnagy Balázsfalváról elszállította sSzékely Kocsárdon keresztül Tordára, honnan később, sok más enyedi menekülőkkel együtt Kolozsvárra huzodtak.

(Folyt. köv.)

*) Jánár 17.

mégis! legy
re a moder
hettük még
egy a kolle
vendéglő,
fájdalom le
vő másik vo
szép, mosoly
dom, — lea
illető vendé
igy vannak
rüljenek. M
helyesnek,
olyan jó sz
kebelről s a
tér nyilik a
tem volna
viseli a sze
is a moder
fejlődés job

A tag
déseim tárgy
igy fel eng
tartozom a
másokat is
Azt t
azt iminner
hogy nem
— sőt való
akarta tudt
kellene tem
helyesen —
hogy czikk
szép lenne
den kívána
Meg
az előttem
bocsátottam
reményvel
löle valami
megérheti
jó levegője
melné, —
marább is
pért lelkes

Egy
sáról tudat
Szent-Istvá
Ugya
les szép
itteni ev.
templomáb
negyven é
lemi harc
Ur segede
fogása és
sikerült eg
templomat
szolgálat t
folyó évi
megye ug
segédletév
Ezen
kat, melyt
jobb lesz
ünnepele
litikai tün
A te
dekről is
tünk össze
a szebbné
hárköszön
éltetve kor
gig, ezután
emelve az
emelt poh
ev. ref. te
mondott k
szöntök, n
voltak tel
elnyult, a
dett s a
pök ur h
afánlva, k
met, hog
a bércezel

Egy
sáról tudat
Szent-Istvá
Ugya
les szép
itteni ev.
templomáb
negyven é
lemi harc
Ur segede
fogása és
sikerült eg
templomat
szolgálat t
folyó évi
megye ug
segédletév
Ezen
kat, melyt
jobb lesz
ünnepele
litikai tün
A te
dekről is
tünk össze
a szebbné
hárköszön
éltetve kor
gig, ezután
emelve az
emelt poh
ev. ref. te
mondott k
szöntök, n
voltak tel
elnyult, a
dett s a
pök ur h
afánlva, k
met, hog
a bércezel

Egy
sáról tudat
Szent-Istvá
Ugya
les szép
itteni ev.
templomáb
negyven é
lemi harc
Ur segede
fogása és
sikerült eg
templomat
szolgálat t
folyó évi
megye ug
segédletév
Ezen
kat, melyt
jobb lesz
ünnepele
litikai tün
A te
dekről is
tünk össze
a szebbné
hárköszön
éltetve kor
gig, ezután
emelve az
emelt poh
ev. ref. te
mondott k
szöntök, n
voltak tel
elnyult, a
dett s a
pök ur h
afánlva, k
met, hog
a bércezel

Egy
sáról tudat
Szent-Istvá
Ugya
les szép
itteni ev.
templomáb
negyven é
lemi harc
Ur segede
fogása és
sikerült eg
templomat
szolgálat t
folyó évi
megye ug
segédletév
Ezen
kat, melyt
jobb lesz
ünnepele
litikai tün
A te
dekről is
tünk össze
a szebbné
hárköszön
éltetve kor
gig, ezután
emelve az
emelt poh
ev. ref. te
mondott k
szöntök, n
voltak tel
elnyult, a
dett s a
pök ur h
afánlva, k
met, hog
a bércezel

Egy
sáról tudat
Szent-Istvá
Ugya
les szép
itteni ev.
templomáb
negyven é
lemi harc
Ur segede
fogása és
sikerült eg
templomat
szolgálat t
folyó évi
megye ug
segédletév
Ezen
kat, melyt
jobb lesz
ünnepele
litikai tün
A te
dekről is
tünk össze
a szebbné
hárköszön
éltetve kor
gig, ezután
emelve az
emelt poh
ev. ref. te
mondott k
szöntök, n
voltak tel
elnyult, a
dett s a
pök ur h
afánlva, k
met, hog
a bércezel

Egy
sáról tudat
Szent-Istvá
Ugya
les szép
itteni ev.
templomáb
negyven é
lemi harc
Ur segede
fogása és
sikerült eg
templomat
szolgálat t
folyó évi
megye ug
segédletév
Ezen
kat, melyt
jobb lesz
ünnepele
litikai tün
A te
dekről is
tünk össze
a szebbné
hárköszön
éltetve kor
gig, ezután
emelve az
emelt poh
ev. ref. te
mondott k
szöntök, n
voltak tel
elnyult, a
dett s a
pök ur h
afánlva, k
met, hog
a bércezel

Egy
sáról tudat
Szent-Istvá
Ugya
les szép
itteni ev.
templomáb
negyven é
lemi harc
Ur segede
fogása és
sikerült eg
templomat
szolgálat t
folyó évi
megye ug
segédletév
Ezen
kat, melyt
jobb lesz
ünnepele
litikai tün
A te
dekről is
tünk össze
a szebbné
hárköszön
éltetve kor
gig, ezután
emelve az
emelt poh
ev. ref. te
mondott k
szöntök, n
voltak tel
elnyult, a
dett s a
pök ur h
afánlva, k
met, hog
a bércezel

magis! legyek őszinte, találtam valamit, mi mindenest-
re a modern haladásra vall s így egyebekben is remél-
hetünk még jókat. Ugyanis találtam, — illetve láttam
egy a kollegium tőszomszédságában levő régi jó városi
vendéglő, — valamint egy pár tanári és papi lakkal —
fájdalom leányiskola nincs szomszédjában — szemben le-
vő másik vendéglő kapujában, ajtójában, ablakában sok
szép, mosolygó piros kép — már hogy mitől nem tu-
dom, — leányt, kikről megtudtam, hogy azok mind az
illető vendéglősök igen jó lelkű „leányai”, kik azonban
egy vannak assecurálva, hogy „papájuknak” sokba ne ke-
rüljenek. Mint hallottam a város kapitány nem tartja
helyesnek, hogy egy apának ennyi leánya legyen, de
olyan jó szive van, hogy nem tudja leszakítani az apai
kebelről s azt is gondolja, hogy a leány eladó s erre több
tér nyílik a bel, — mint a külvárosban. Igazán szeretem
volna azt a jó embert megismerni, ki anyira szívén
viseli a szegény leányok sorsát! Ne de hát ismétlem ez
is a modern kultúra egyik vívmánya s reményt nyújt a
fejlődés jobb jövőjére!

A tapasztaltak után ismét elmélkedtem s elmélke-
désem tárgya ezuttal az volt, vajjon ki és miért ültetett
így fel engemet az ő sugárutjával! Miután azonban nem
tartozom a gyors felgáso emberek közé, jónak láttam
másokat is megkérdezni.

Azt ugyan nem tudtam meg, ki volt az illető, de
azt iminnen, amonnan szedett értesüléséből kiokuláltam
hogy nem volt annak szándéka engemet így felizgatni
— sőt valószínűleg jót akart s egy kis sarcamucussal
akarta tudni adni azoknak, kiket illet, hogy mi mindent
kellene tenni, — egy ilyen sugárút létrejötte előtt igen
helyesen — legalább feltehetően — úgy okoskodva, hogy
hogy cikket olvasva azok is reá jönnek, hogy csakugyan
szép lenne az a sugárút, — ha . . . ti előbb sok min-
den kivánatos dolog nyelbe tétetnék általuk!

Megismervén, — vagy legalább feltételezvé, — így
az előttem ismeretlen jóakaró nemes szándékokat, meg-
bocsátottam neki felizgatásomat, s szomorúan bár, de azon
reménnyel távoztam haza, hátha mégis lesz valami be-
lőle valamikor, mit én ugyan már alig érendek meg, de
megérheti s élvezheti rá s ez a kedves, szép fekvésű,
jó levegőjű, jó emberekkel teli kis város bizony megérde-
melné, — s még azt is gondoltam, hogy talán még ha-
marabb is oda jutna, ha sok olyan ügybuzgó, jóért, szé-
pért lelkesülő fia volna, mint a t. ezikkiró ur. **M.**

Levelezés.

Abrudbánya, 1890. augusztus 21.

Tekintetes szerkesztő ur!

Egy gyönyörű és lélekemelő szép ünnepély lefolyá-
sáról tudatom, mely a folyó év augusztus hó 20-án, azaz
Szent-István király névnapján folyt le kis városunkban.

Ugyanis ismeretes a t. szerkesztő ur előtt, mi szé-
les szép Magyarországon alig ha fordul elő, hogy az
itteni ev. reformált egyház hívei a helybeli unitáriusok
templomában közös isteni tiszteletet tartottak körülbelül
negyven év óta; mert templomukat az 1848. évi szel-
lemi harcvihar elhamvasztotta, most pedig, midőn az
Ur segédelmével, főpásztoruk Szász Domokos ur pártfo-
gása és híveinek s lelkészeik buzgó fáradozásuk folytán
sikerült egy szép és a kör kívánalmának megfelelő szép
templomot építeni s így a két egyház egymástól isteni
szolgálat tekintetéből meg vált, s öröm és vigáság között
folyó évi augusztus hó 20-án, fáradhatatlan és egyház-
megye ügyeit szívén hordó főt. Szász Domokos püspök
segédletével fel is szentelte s híveinek át is adott.

Ezen alkalommal nem akarom fejtegetni a multa-
kat, melybe annyi fájdalom dulta fel keblünket, s így
jobb lesz ha azt írom, hogy e lelket emelő szép egyházi
ünnepély valláskülönbség nélkül csendben s minden po-
litikai tüntetéstől menten folyt le.

A templomi ünnepély lefolyása után, melyen a vi-
dékrol is számosan jelen voltak, egy közös ebédre gyűl-
tünk össze a „Vadászkürt” vendéglő helyiségébe, hol is
a szebbnél-szebb pohárköszöntők mondtak. Az első po-
hárköszöntést a püspök ő maga Szász Domokos mondotta
élteve koronás királyunkat, mit is állva hallgattunk vé-
gig, ezután Tókos Sándor esperes éltette a püspököt, ki-
emelve az egyháztérteni érdemeit, ezután Elekes Viktor
emelt poharat Tókos esperesért, kinek it az abrudbányai
ev. ref. templom felépítése körül tett buzgó fáradozásáért
mondott köszönetet, s így még tartattak több pohárkö-
szöntők, melyek mindmennyian jókívánásokkal voltak
telve. Ebéd végeztével, a mi csaknem este 7 óráig
elnyúlt, a mindig lelkesen érző ifjúság táncra kereked-
ett s a mulatság folyt reggelig. Más nap a főtiszt püs-
pök ur hivait a szeretet és a békeség istene oltalmába
afánlva, körünkől eltávozott, vivén magával azt az örö-
met, hogy egyházmegyéjét, — itten messze a távolban,
a bércek között, — egy szép emlékekkel gazdagította.

Székely Albert.

S á r d, aug. 27.

Hegyaljau, Sárdon, mely 1848-ban oly gyászos
emlékü katasztrófná ment át, a ifjúság ártatlanul el-

hullott ősei közös sírjára emelendő emlékszóbor javára
folyó hó 23-án zartkörű kosaras táncvigalmat rendezett,
mely ugy anyagilag, mint erkölcsileg fényes eredményt
ért el.

A hazafias és kegyeletos cél iránti lelkesedés és
a hegyaljai családok kiváló vendégszeretete, de főképpen
a régebb mulatságok emlékezetessége most is Alvincztől
Felvinczig igen sok intelligens családot hozott össze a
kies. balzsamos levegőjű „Teleki berek”-be, kik közé egy
estére ismét visszatért a régi patriárhális életre emlé-
keztető jókedv. Már d. u. 4 óraker megkezdődött a Fehér-
vár-Zalatnai utvonalon a kocsi robagása a díszes táncz-
helyiség felé, melynek regényessége már előre sejtette az
érkezőkkel egy nem mindennapi vigáság következtését. A
hangulat eleinte ünnepélyes volt, hogy annál erőteljeseben
nyilvánulhasanak utob a vig kedélyek. Erre meg-
kezdődött a zene, táncz, miután már a szépnem is nagy
számmal volt képviselve.

A sok szép kék és fekete szem a tánczosokat hamar
más régiókba ragadta s innen magyarázható az a határ-
talan jókedv, mely még az éltebb rendet is kihozta
komolyságából. A kedélyes felkiáltások egymás után hang-
zottak el; szóval igen sok boldog pár volt. A táncz oly
szenvendélylyel folyt, hogy a jó gazdasszonyok vacsorára
hivogató szava alig volt képes 9 óra tájt félbeszakítani.

Vacsora közben a kedélyes pohárköszöntők egymást
érték: Elnök, Kozma Gyula a közönségre, Nagy Károly
m-igeni ref. lelkész a honasszonyokra, Bálint Mihály az
elnökre és a hegyaljai leányokra emelt poharat. A toasz-
tokat még fűszerezte a ifjúság nép éneke. Vacsora után
Bacchus nedve még nagyobb kedvre tüzelte a fiatal-
ságot, újra megkezdődött a táncz ropogos csárdással,
melynek zenejét a leányok énekekkel még élénkítették.
A tánczosok pedig már inkább engedtek szívök vonzal-
mának és ezért ritkábban váltogatták tánczosnőiket, mi
az öregeknek is egy egy kedélyes megjegyzésre adott
alkalmat.

A négyeseket 40—50 pár járta. A szép nemből
jelen voltak: Szöllősi Berta, Ida, Anna, O. Veres Blanka,
Pap Vilma Sárdrol. Balog Berta, Giza, Vilma, Barock
Etelka Czelnáról, Köblös Janka, Erzi, Mariska, Czecezia
Borsos Irma, Lukács Irén, József, Berta M-Igenből;
Péterfi Etelka, Novák Ilona Alvincztől, Bodor Irma Krakkö-
ből, Horváth Berta, Veres Ilona Nagy-Enyedről, Bolgár
Mihályné testvére és Mihály Emma kisasszonyok
Fehérvárról.

A vigalom éjjel után 4 óraker ért véget. A szél
fényesen el lett érve, mert a bevétel 250 frt. felé jár,
miről a hírlapi nyugtázások a számadások ledzása után
fognak közzététetni. Ebből, valamint az eddig begyűlt
összegekből már a kegyelet emléke is nemsokára felemel-
kedhetik, emlékeztetve a ifjúságot őseire.

Bálint Mihály.

VEGYES HIREK.

— **Vizakna** r. t. város képviselő testületében a
választott tagok fele új választás alá esvén, Csató János
alispán szeptember hó 1-re tüzte ki a válassztást személyes
vezetése alatt. A tisztújítás valószínűleg szeptember tizen-
harmadikán lesz.

— **Az italmérsi regale ügyekben** beadott fel-
lebbezések felett itelő albizottság újra megkezdte műkö-
dését f. hó 29-én és 30-án; folytatja sep. 2-án és 3-án.
A pénzügyminiszter mindazon ügyeket, melyekben az
albizottság tanu kihalgatás által kívánt bizonyítékok sze-
reznai, visszatartotta azon indokból, mivel a törvény
10 §. 3 ik bekezdésében foglalt elv szerint a tanu ki-
halgatás csak potló bizonyíték levén, ha más bizonyíték,
melynek megerősítésére kell szolgáljon — nincs, — a ta-
nu vallomás egymaga teljes bizonyítékul nem szolgálhat.
Ennélfogva érdemleges határozat hozatalra utasította az
albizottságot, mely kötelességében a kellő szigorral és
méltánnyal jár el.

— **Tűzvész.** F. hó 28-án d. u. 1 óra után a ba-
romvásár utcában Szálka Juon csűrben tűz ütött ki.
Némelyek szerint az asszony kenyeret sütött s a hamut
melyben parázs is lehetett, a száraz gyom közé dobtá
volna. A borzasztó szárazságban egy pillanat alatt szét-
csapott a láng s 6 ház, gazdasági épület, takarmány
készlet, házi állatok lett porrá. Ezer szerencse, hogy
szélesend volt, mert ha pl. az előző nap történik a sze-
rencesétlenség a Szentkirályutca s telán mag nagyobb
terület is, menthetlenül oda vész. A tüzoltók közül töb-
ben elég jókor oda siettek a tűz helyére, s erőlyesen hozzá
láttak a mentéshez, de a fecskendők s a vízfordó edé-
nyek megfelelő erő hiánya miatt, aránylag hosszabb idő
mulva érezték még, már pedig pusztá kézzel oly szűk
helyen, szalma fedelű házak s nagy tömegű takarmány
kazlak között, a pokoli hőségben bizony képtelenség oltá-
ni. Általában szükséges volna a tüzoltók számának szor-
pórtása, a legjobban való begyakorlása s a fegyvelem szor-
goru fenntartása. A fecskendők megérkeztével a vízhiány
volt a legnagyobb baj s csak néhány szekeres buzgalma
később pedig az elég távoli kevés vízü patakba vezetett
csövek segítségével lehetett annyi vizet szerezni, ho gy

szomszédos épületeket megmentsék. A honvédség egy
csapata rögtön a hely színén termett s derék tisztje el-
ismerés méltóan működött a vész korlátozásában. A váro-
si hatóságot sürgősen kérjük, hogy személyesen vegye
szemügyre a város minden részét s a legszigorubbán haj-
tassa végre a tűzrendészeti intézkedéseket, mert oly álla-
potokat, minőket a tűz színhelyén, és szomszédásaiban
mindenütt, lehetett látni, — nem szabad túrni az ügyis
elegett vesztett polgárság érdekében.

— **Tűzek** vannak mindenfelé az országban. Leg-
sajnálatra méltóbb Tokaj városa, mely néhány ház hián
teljesen leégett. Vidékünkön az erdők és legelők kigyul-
lása kezd napirenden levőnek lenni. 30-án a csombordi
erdő égett.

— **Bethlen főiskola** theol. akademiáján végzett
papnövendékek f. hó 28 és 29-én tettek le a papi vizs-
gálatokat, melyre főt. Szász Domokos ev. ref. püspök ur
is megjelent. A vizsgákat mindnyájan jó sikerrel tették
le, minek öröme 29-én ests a Munkácsy vendéglőjében
vidám lakomát csaptak.

— **Dr. Varró László** megyei jegyző tartalékos
honvéd huszár hadnagy hadgyakorlatra behivatván, be-
vonult M.-Vásárhelyre a 9. sz. huszár ezredhez.

— **A m-igeni Emke** által segélyezett leányiskola
tanitónői állomása üresedésben jöven, a megyei választ-
mány felhívta az iskola gondnokságot Nagy Károly gond.
elnök útján a beérkezett pályázatok alapján a választás
megjegyzésére.

— **Szinészet.** Bácskai Júlia, ki körünkben is
jó nevt szerzett művészetével, — társulatot állított össze,
melyet — mint halljuk — szeptember első napjaiban
hozzánk is elvezet.

— **A marosújvári műkedvelők** az ország egyik
legéletrevalóbb társulata, f. hó 30-án s a következő szom-
baton előadásokat rendez, melyeken Deák Péter, városunk
közönsége előtt is előnyösen ismert komikus színművész,
— ki most családjá körében időzik — szintén részt vesz
nejével Viad Gizellával, ki a marosújvári műkedvelők
kedves primadonnája volt. Első előadásul a „Falu rossza”
tüzetett ki, melyet a „Peleskei nótárius” valószínűleg
más jó d rabok is fognak követni.

— **A Bethlen-kollégiumban** az iskolai év ünne-
pélyes megnyitása, Lázár Istvan tanár székfoglalásával
kapcsolatban, szeptember 4-én, d. e. 10 óraker a nagy
diszteremben lesz.

— **Hymen.** Sándor Kálmán, tordai kir. törvény-
széki bíró és földbirtokos, a napokban esküdött örök hü-
séget Mező-Pogácsán, (Maros-Torda vármegye) Dindár
Ilona kisasszonynak Dindár Elek és neje nagyajtai Csrey
Mária bájos és szellemes leányának.

— **Gyilkosság.** Kisfaludi Krisan Nikolae I. Filip
f. hó 20-án este 7 óraker Barocsán Nicolae I. Györgyét
agyonütötte. Ocsó ugy látszik az ember élet.

— **A helybeli divatárú kereskedők** közös meg-
állapodás folytán elhatározták, hogy üzleteiket reggel 7
óraker nyitják ki és este 8 óraker zárják be, ünne-
p és vasárnapokon pedig egész délután zárva tartják. Óhaj-
tandó volna, hogy határozatukat állandóan meg is tarták.

— **Kegyés adományok.** Az abrudbányai új temp-
lom felszentelésére utazó ref. püspök Zalatnán átutaz-
tában a ref. paróchiába szállt meg. Ott időzése alatt tü-
zetesen megvizsgálva az egyház épületeit, a renoválás
alá jövő templom javítási költségeire gyűjtést indított s a
gyűjtést maga 50 frttal kezdte meg, s azt Zeyk Gábor
főgondnok 10 frttal, Vass Mózes, Ferenczy István, Gere
András 5—5 frttal folytatták, úgyhogy csak az első fel-
ajánlott összeg 75 frtot jövedelmezett az egyházközönségnek.

— **A nagyenyedi áll. polg. leányiskolával** kapoco-
latos nőipariskoláuan f. évi szept. 1-én a következő tan-
folyamok veszik kezdetüket: I. A 2 évr terjedő rendszer
tanfolyam, mely magában foglalja a női kézimunkák min-
den ágán u. m.: A felső ruha szabás, (mértani rajzok
szeszint) és varrás. A fehérnemű szabás, (mértani rajzok
szerint) és varrás kézzel és géppen. A kötés, horgolás,
recze quipure, csomozás, keretmunka, tűlláthuzat, poit-
lace, lengemunka (frivolité), hurkolás fehérhimzés, a szí-
nes himzés minden ága, aranyhimzés, csipkeverés, bór-
metszés. II. Három öt—öt óra terjedő szaktanfolyam u.
m.: a. A felső ruha szabás (mért. rajzok szerint) és var-
rás tanfolyama. b. A fehérnemű szabás (mért. rajzok sze-
rint) és varrás kézzel és géppen. c. A fehér és színes
himzés minden ága, valamint csipkeverés.

— **Értesítés.** A helybeli rom. kath. elemi fiú és
leányiskolába a beiratások szept. hó 1. 2. 3-án tartatnak;
az előadások 4-én kezdődnek. Nagyenyed 1890. aug. 30.
Deli Ödön, igazgató.

— **Vihar** volt f. hó 26-én mely a Hegyalján kevés
jéggel is vegyült, de kért nem tett a szőlőkben; Nyuden
s vidékén a kevés gyümölcsöt rászta le; Nagylakon pe-
dig a villám lecsapott s egy asszont agyonütött Alig. hullt
meg a levegő 30-án már 33¹/₂ R. jokra emelkedett.

— **Értesítés.** A nagyenyedi ref. egyház által fenn-
tartott osztatlan elemi és ifjúsiskolába a beiratások szept.
1—4 napjain eszközöltetnek. Beiratás díj egy tanuló
után 50 kr; egész évi tandíj 2 frt. A tandíj felerésze 1
frt összegben a beiratás alkalmával fizetendő. A beiratá-
sok az iskola helyiségében eszközöltetnek. Nagyenyed,
1890. aug. 29. Szilágyi Farkas, n.-enyedi ref. pap.

A zalatnai tűzoltók nyári mulatsága. Zalathán nem régiben önk. tűzoltó egyesület alakult, mely pár előforduló esetben életrevalóságának szép jeleit adta s közös érdekelt védő czéljával s működésével a közönség lelkes felkarolására és pártfogására magát teljes mértékben érdemessé tette. Örömmel üdvözölte a közönség az ujjonnan alakult egyesületet, s miután látja, hogy mind a tisztikar hivatala magaslatán áll, mind a legénység szorgalommal halad a kiképzésben és hasznosan tud és akar működni, egész jóakarattal támogatja is. Így a múlt hó 20-án rendezett első tűzoltói nyári mulatság, melyet az egyesület szervezőinek beszerzésére rendezett, minden tekintetben jól sikerült s a mellett, hogy a nagyon szép számban megjelent közönség kellemesen mulatott, a jövedelem is szép volt. Kiadás volt 86 frt 57 kr. Bevétel jegyek árából 140 frt 25 kr, felülfizetésekből 61 frt 30 kr. Tiszta jövedelem 114 frt 98 kr. Felülfizettek: Kaba M. 1 frt 50 kr. Baga I., Király S. 50—50 kr. Huszár L. 1 frt 50 kr. Kiss F., Balázs Gy., Tréger A., Rád J., Tréger K., Kiss J., Clár A., Schenk J. 50—50 kr. Kupás D. 3 frt, Imre K., Dékány E., Vadadi L. 50—50 kr, Goldberger I. 1 frt, Calberg G. 1 frt 50 kr, Tavy K., egy hadnagy 50—50 kr, Egy főhadnagy 1 frt 50 kr, Stempel Gy., Folbert V., Kruzsinszky 50—59 kr. Kindia P. 1 frt, Lukács L. 19 frt 50 kr, Czeleni J., ifj. Gombás I. 50—50 kr, Záknoffy K. 1 frt, Lukács Jánosé, Alexi Gy. 50—50 kr, dr. Szontagh 4 frt, Barna K. 1 frt 50 kr, Ajtai Gy., Ferenczy I., Csiky J. 50—50 kr, Kompolthy K. 10 kr, Csetényi I., Egy fővigyázó, Szilágyi F., Lukács J. 50—50 kr, Kolozsvári N. 1 frt, Hoffer 50 kr, Nagy K. 1 frt, öz. Schommelné, Miskits 50—50 kr, Mesko J. 1 frt 50 kr, Csákány 50 kr, Daranus M. 10 kr, Mogutz D. 10 kr, Áron F., Magda Sz. Onca J., Dievald, Paul P., Verner J. 50—50 kr. A játékonyezálra tett felülfizetéseket hálás köszönettel nyugtázza a tűzoltó egyesület parancsnoksága —n.

CSARNOK.

Laus continentiae.*)

[Horatius II. könyv 1 óda.]

Gyűlölem, megvetem a köznapi embert
 — — — — —
 Hallgassatok én rám, figyeljétek kérélek.
 Én, — a muzsák papja — zengő lantot vészek,
 S új, szokatlan hangon szól rajta az ének.
 * * *
 A zarnok királyok népeket uralnak,
 De a nagy Jupiter őket is leaujja,
 Ki előtt — mióta a gigások hadát
 Levérte, — nyitva áll a dióség utja.
 * * *
 Igaz ugyan, hogy a testvér emberek közt
 Sinesen egyenlőség; — igát huz a paraszt.
 És mit verejtéssel, fáradsággal keres,
 A kényur könnyelműen mind el fecsérli azt;
 * * *
 Sokat meg születés, hirnév teszen nagyvá,
 S szegény jobbágyait vérg sanyargatja:
 De a sarga halál nem teszen kivételt,
 Mindenkit elszólít, ő, — a holtak átja.
 * * *
 Kinek feje fölött függ Damokles kardja,
 S lelkiismeretét fekete bűn nyomja:
 Nem boldog az, — szivét a bűn tépi — marja,
 S zengő madárdal nem ringatja álomba.
 * * *
 Hisz' a röpke szárnyu, enyhe, édes álom
 Kerüli a gazdag bűnös palotáját,
 De fölkeresi az árnyas berkek mélyét,
 A hol a zephirek deli táncuk járják,
 * * *
 Ki többet nem kíván, mint a mennyi elég,
 Azt nem rémiti a tenger háborgása;
 Sem az, hogyha süvölt fagyos éjszak szele,
 S nem ijeszti Haedus**) dühös támadása,
 * * *
 Nem fél attól, hogy a jég veri szőlőjét,
 Vagy talán jól művelt földje meddő marad,
 Sem attól, hogy eső, vagy szárazság miatt
 Terjedelmes földjén majd semmit sem arat.
 * * *
 S im! az emberkéz a halak nyugalmát
 Megzavarja, s a mély vízbe épít lakot,
 Vizi várat alkot a kényur számára.
 A ki már megunta a földi salakot.
 * * *
 De mindez hiába! A félelem s aggály,
 Ott is csak föllelik, hogy ha nem is várja.
 Ott ülnek csolnakan, és ha lóra kél is
 Ott csattog fölötte a gond sötét szárnya.
 * * *

*) A mértékletesség magasztalása. Horatius e lendületes ódájában az arany közép utat magasztalja, mely szerinte egyedül vezet csak boldogság és megelégedésre. Nagy kincs, pompa és hatalom mind csak aggodalmat szerez, de nem boldogságot, a mit csak a szegénység kunyhóiban és a szabad természet ölen lehetünk föl. És így ez óda egyszersmint a Horatius életére is vonatkozik, a mennyiben ő férőkorát tudvalevőleg a kies sabinumi völgyben töltötte, esinos kis mezei lakásán, a melyet augusztus császártól kapott. Itt élt ő boldog megelégedésben, s mint e költemény utolsó versszakában mondja, nem eserélte volna föl magános kis lakását a legfényesebb palotával sem. Fordító.
 **) Haedus egyik pusztító szél neve volt a romaiaknál.

Ha a szenvedőnek enyhületet nem nyújt
 Nagyszerű palota és nem biber öltöny
 S édes életet sem ad falernumú ó bor
 Sem a fűszer, a mely terem persa földön:

Miért építetek hát csarnokos kapukkal
 Fényes palotát, — hódolva a divatnak, —
 S miért eseréltem föl szerény kis lakásom
 Kinosekért, a melyek nyugalmat nem adnak?

Latinból fordította
 Z. SZÁSZ GERŐ

Közgazdaság.

Hogyan szelöztessük az istállókat?

Tiszta levegő nélkül az állatok egészségek nem lehetnek; tesztük gyarapodása és erejük fontartása hasznukra nem válhatik. Ki ehet mutatni, hogy a gőzös, tisztátalan levegőjük istállóban tartott állatok sokkal nagyobb hajlamot mutatnak mindenféle betegségek megkapására, mint a tiszta levegőjű, egészséges istálló lakói.
 Az istálló szelöztetése tehát az állattenyésztés legfontosabb kérdéseinek egyike, melyet Domonkos Kálmán, az erdély gazdasági egyesület irodalmi szakosztályának tagja, népies füzetek egyikében, a a legutóbb megjelent „Építkező gazdában” igen helyesen fejtejt meg, midőn a következőket írja:
 A szelöztetés abból áll, hogy az istállóban a szabad ég alól vezessünk be sok tiszta levegőt, a megromlottból pedig vezessünk el mennél többet, hogy így részint pedig a sok ic levegőben úgy szétoszolják az elhasznált levegőt, hogy ezt észre se lehessen venni.
 A mint valóságos próbák után meghatározták: minden 500 kgr. súlyu állat annyit ront a levegőn, hogy óránként legalább is 30—40 köbméter (háromnegyvenhárom hektoliter) friss levegőnek kell hozzájutni, hogy az istálló levegője jó maradjon
 Az a kérdés már most, mi módon lehet ily roppant mennyiségű friss levegőnek bejutni az istállóba és mivel kell, hogy a már megromlott levegő adjon ennek helyet: hogy tudunk mi ennyi megromlott levegőt elvezetni?
 A felelet úgy hangzik, hogy a levegő be- és kivezetése, vagyis a szelöztetés kétféle módon történhetik. Egyik módon úgy, hogy minden hozzájárulás nélkül az istálló keresztül jár a levegő, valamint az ajtók és ablakok hézagain, azoknak esetlegesen nyitogatása által történik a levegőcsere, és ez természetes szelöztetésnek nevezotik. De mivel a természetes szelöztetés legtöbbször nem elég, nem macadhatunk meg e mellett, hanem gondoskodni kell a másik módról is, mely ezt kiegészíti, s ez az, a mit mesterséges szelöztetésnek neveznek.
 Szükséges ismernünk az okokat, melyek a természetes szelöztetést előmozdítják vagy akadályozzák, mert érdekünkben áll azt névelni, hogy minél kevesebb legyen az, a mit mesterségesen és így költséges eszközökkel pótolni. A bevezetésben tárgyalva volt, hogy a falak anyagától függ, legjobban szelöztetés a téglafal. De ha a fal így szelöztet, akkor bizonyos, hogy mennél nagyobb darab fal jut egy állatra, annál jobb a szelöztetés és így mennél kevesebb állat van az istállóba, annál több történik a szelöztetésből természetes uton, még inkább ha az állatok egy sorjában állanak, így több fal esik egyre s természetes uton is tisztább a levegő.
 Előmozdítja még a szelöztetés a meleg az istállóban, mert mennél nagyobb a különbség a belső és külső hőmérséklet között, annál erősebb törekvése van a levegőnek a falakon és nyílásokon keresztül kieserőlni.
 Ezeket tudva, beláthatjuk, hogy kis istállóban, hol egy sorban áll és kevés a jószág, el is maradhat a mesterséges szelöztetés míg nagyobb istállóban annál nagyobb a szüksége, mennél inkább zsutolva van az istálló állatokkal.
 A mesterséges szelöztetés azon alapszik, hogy a meleg s már megromlott levegő könnyebb, mint a hideg levegő s így felfelé törekkszik az istálló padlása felé, ha ott nyílást talál kimegy, hetyette pedig más uton hideg és így friss levegő tolu be az istállóba. Mivel pedig azt is tudjuk, hogy ha a gőzt lehűjtjük, akkor cseppké válik, tehát oly meleg állapotban kell nekünk a gőzzel telt istálói levegőt elvezetni, hogy az még mint gőz illanjon el, mert különben az istállóban a padlásra és a falakra csapódik, mint a harmat, s onnan eseepeg vissza.
 Rendszerint nem szükséges olyan utról gondoskodni, melyen keresztül a friss levegő bejöhessen, elég csak a romlottat elvezetni e helyett mindig elegendő friss levegő jön be a falakon, ajtónyílásokon keresztül, mert ha a romlotta elvezetjük, akkor nagyobb a külső levegőnek igyekezete befelé tolni, mintha nincs mesterséges elvezetés.
 A jegyezzerűbb elvezetés abban áll, hogy az istálló hosszu oldalfalán kétfelől, éppen a padlás alatt, kifelé szolgáló lyukakat hagynak a így a romlott levegőt vízszintes irányban kieserítik; azért ezt vízszintes szelöztetésnek nevezzük.
 A romlott levegő elvezetésének ez a módja a lehető legrosszabb, csakis azért hoztuk elő, mert olcsósága miatt sok helyen alkalmazták s hogy elmondhassuk hibáit.
 Ha kívül hidegebb van, mint belül — télen mindig így van — a mint a lyukhoz közeledik a gőz, még mielőtt kimehetne, leül és a lyuk környékére csapódik annyira, hogy belül és kívül a falon szivárog végig, azt elnedvesíti, elsálsáramosítja, a vakolat nagy darabban állandóan lehull. A padlás a lyukak irányában folyton nedves, sőt nagy hidegekben zuzos lesz és mihamarább elkorhad.
 Ha pedig az istálló egyik oldala felől szél fúj, a helyett hogy ott kifelé mehetne a romlott levegő, a szél visszatolja és nem csakhogy azon az egész oldalon felmondják a szelöztető lyukak a szolgálatot, hanem még azokon keresztül bejövén a szél, az az egész padlást alját lehűti, ködöt és nedveséget csinál.
 Oly istállóban, hol fejfel állanak az állatok a falmellett, néha oly nagy az ilyen lyukak irányában a levegőnek felfelé törekvése hogy az állatok a légvonat miatt meghűlnék
 Néha oly szelöztető lyukakat is hagynak a falakon, melyek a fal belsejében egy darabig felfelé vonulnak s aztán nyílnak ki a szabadba; ezek működése ellen hasonló nehézségek hozhatók fel, a falakat még jobban tönkre teszik és lényegükben nem különböznek az előbbiektől.
 Ez elmondottak elég nyomós okok arra, hogy a vízszintes szelöztetést elvessük.

Gazdasági vegyesek.

Két kipróbált orvosság a baromfi számára.
 A baromfi a forró nyári hónapokban sokkal több betegséggel van súlvetve, mint a hidegebb időszakban. Igen

gyakori nyári betegsége a baromfiak a lábmeszesedés és a szemgyulladás. Hoffmann Vilmos ácsi községi állatorvos, az előbbi lenolajjal gyógyítja igen sikeresen, oly módon, hogy a langymeleg olajat ecsettel a meszes lábakra keni. A szemgyuladást, mely leginkább a bóbítás állatoknál szokott előfordulni, könnyen meggyógyíthatjuk, ha a fájó szemet többször a következő szerrrel megkenjük, illetőleg gyengén megmossuk: aqua goulardi, gramm 200, tinct. opii simplex guttas 5-0, tinct. arnie guttas 10-0.

A zöldség aszalása, mint a legcélszerűbb konzerválási mód, néhány év óta nagyon terjed, sőt külföldön már gyarak is vannak erre a célra. A zöldséget az ismert aszalókon aszalják, mely czélból megtisztítják, felszelelelik, s hogy kellemetlen vad ízét elveszítse, különösen a fehérjegyű babot, borsót, hagymát, kelt, répát kalarabát, pasternákok stb. az aszalás előtt párolásnak vetik alá. A párolás végett, ha kicsinyben viszi véghez, a zöldséget rostán, forró vízbe mintegy 5 perc tartamra leoldyesztik és aztán ismét kiemelik. Miután ezzel az eljárással elkészültek, a zöldséget galvanizált vasrácsokra téve, az aszalóba helyezik. A hőfok az aszalóban 70—80°C. szokott elérni. Az aszalt zöldség szállós, száraz helyen teendő el, lehetőleg zárt edényekben. Használat előtt az aszalt zöldség előkészítése föltötte egyszerű. A szükségelt mennyiséget ugyanis — mielőtt a tűzhelyre tételük — minőség szerint 2—6 óráig tiszta vízbe áztattatjuk be, melyben az felduzzadva, az ezutáni kezelés olyan, mint a friss zöldségnél. Megjegyzendő azonban, hogy az áztatóvizet a főzésnél nem szabad kizárunk, hanem föl kell azt használnunk, még pedig oly módon, hogy a zöldség ugyanabba a vízbe kerüljön főzés alkalmával, mint a milyenben áztatás czéljából került. Tapasztalat szerint az aszalt zöldség lébeu gazdagon készitendő el, a mennyiben a szárazon kezelték nem oly finomak s gyöngék. Ennél sokkal egyszerűbb Mozár József fővárosi alkertész aszalási módja, melyhez aszaló sem kell, mert a megtisztított s finoman felszelelt zöldségféléket egyszerűen a napra teszi és megszáritja. Ha az így napon száritott zöldséget télen használat előtt friss vízben feláztatják és megfőzik tődo zöldségtől alig lehet megkülönböztetni.

Felelős szerkesztőség:
 Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.
 Kiadótlajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Verfälscht schwarze Seide. Man verbrenne ein Musterchen des Stoffes, von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide kräuselt sofort zusammen, verlöset bald und hinterlässt wenig Asche von ganz hellbräunlicher Farbe. — Verfälschte Seide (die leicht speigk wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Schutzfäden“ weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert), und hinterlässt ein dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echter Seide nicht kräuselt sondern krümmt. Zerdrüht man die Asche, der echte Seide, so zerstäubt sie, die verfälsten wnicht. Das Seidenfabrik-Depot von G. Henneberg (K. u. K. Hofhof.) Zürich versendet gern Muster von seinen echten Seidenstoffen an Jedermann, und liefert einzelne Roben- und ganze Stüoke porto- und zollfrei in's Haus.

Két fiu, 12—14 éves, kik írni és olvasni jól tudnak, felvétetik tanoncznak, egy a könyvkereskedésben, egy a könyvnyomdába. Bővebb felvilágosítást ad Wokál János könyvkereskedése Nagyenyeden.

Winkler János Nagyenyeden
 ajánlja t. cz. közönségnek figyelmébe.
 tisztán kezelt jó
BORAIT,
 következő árakban
 fehér borok 24, 28, 32 kr literenként
 vörös kádárka 32 " "
 Rizling 48 " "

Kereset 3-6
 Egy bankintézet keres mindenütt egyéneket, törvényileg engedélyezett sorsjegyek részletfizetés melletti eladására. Igen előnyös jutalék feltételek. Ajánlatok B. J. jegy alatt Goldberger a, V. hirdetési irodájához, Budapest, väezi-utca 9. sz. — intézendők.

Szer...
 A K...
 lap s...
 közle...
 K...
 Wokál...
 az elb...
 bérme...
 kézirat...

Ha...
 Fenne...
 „Székely...
 czikket, me...
 által felhat...
 millios köl...
 lannak akar...
 tett ez ügy...
 említve, k...
 végett közö...
 A „Sz...
 Tulajd...
 ujságot olvas...
 házkertület u...
 ják miféle...
 akkora szél...
 Vádolt...
 1-ször...
 egyházi törv...
 mazta volna...
 volna, zálog...
 négyszázneg...
 papíráradék...
 forint készp...
 készpénzt 4...
 egymillió ké...
 lékos papírja...
 tehát a tiszt...
 Nyilvá...
 ez bőrzejáté...
 erkölcsi tere...
 kedést meg...
 ez a baisseje...
 koczkázattal...
 2 szor...
 az igazgató...
 azoké az eg...
 bériség és...
 óta, mint s...
 igazgató tan...
 Ez a...

Emlék

Jan. 9...
 ják lakásáról...
 zsef számos...
 felfelé. Men...
 hozzá anny...
 a menekülő...
 portban volt...
 ennek neje...
 nos iparos p...
 és családja...
 birtokosnő,
 sat. sat.
 Czéljul...
 Bakk...
 beszéli el...
 „Jan...
 ről, hol az...
 előtje idejét...
 házamba s...
 lakásom ké...
 már nem v...
 hok rabolta...
 nem voltak...
 ra balra né...
 tok a Nagy...
 som felé kö...